

Nasjonalforeningen for folkehelsen sine innspill til høring i Utdannings- og forskningskomiteen om statsbudsjettet 2023

Nasjonalforeningen for folkehelsen er en frivillig, humanitær, organisasjon. Organisasjonen arbeider med folkehelse, forskning på hjerte- og karsykdommer og demens, og er interesseorganisasjon for personer med demens og deres pårørende. Vi har 25 000 medlemmer og 450 helselag og demensforeninger over hele landet.

I Hurdalsplattformen lover regjeringen å lage en strategi for utjevning av sosiale helseforskjeller. Dette er et viktig initiativ for å takle en av våre største samfunnsutfordringer. I nær 20 år har reduksjon av sosial ulikhet i helse vært et mål for norske regjeringer. Likevel ser vi økende sosiale ulikheter i Norge. Spesielt urettferdig er det når de yngste blant oss får ulike muligheter til god helse og livskvalitet. Å bekjempe sosial ulikhet i barns utviklingsmuligheter er å bekjempe fremtidig sosial ulikhet. Helt konkret viser regjeringen i Hurdalsplattformen til at det gradvis skal innføres et daglig sunt, enkelt skolemåltid og daglig fysisk aktivitet i skolen, med frihet for skolene til å organisere dette selv. Nasjonalforeningen for folkehelsen hadde derfor forventninger om å se innsats på dette området i forslag til statsbudsjett for 2023. Vi gir regjeringen ros for å foreslå et budsjett med god omfordelingsprofil med økte skatter på store overskudd, formuer og inntekter og redusert skatt på lave inntekter. Det er også positivt at en sum på 96 millioner er foreslått øremerket til tiltak som tar sikte på å inkludere flere barn i fritidsaktiviteter. Likevel er det skuffende at budsjettforslaget mangler penger til tiltak i skolen som kanskje er den viktigste av arenaene for utjevning av helseforskjeller blant barn og unge.

Nasjonalforeningen for folkehelsen har krav til at det bevilges penger til to områder hvor det har blitt lovet innsats i Hurdalsplattformen: (1) innføring av et daglig, gratis og sunt skolemåltid, og (2) innføring av daglig fysisk aktivitet i skolen.

1) Det må bevilges penger til gradvis innføring av et sunt og gratis skolemåltid

Nasjonalforeningen for folkehelsen mener at alle barn og unge skal få tilgang til et sunt og næringsrikt måltid i løpet av skolehverdagen. Innført på rett måte vil en ordning med skolemåltid bidra til å utjevne sosiale helseforskjeller fordi det sikrer at alle barn får minst ett sunt måltid om dagen. Som Kost- og ernæringsforbundet påpeker i sitt høringsinnspill, viser forskningen at dette har en positiv effekt på læring, trivsel, helse og fremtidig sosioøkonomisk status. Å sette av 2,5 millioner til mer kunnskapsinnhenting på dette området er bra i seg selv, men det er svært uheldig om det blir brukt som en hvilepute for ikke å iverksette tiltak nå når vi vet at dette har så stor betydning for fremtiden til barn og unge. Bygdekvinnelaget viser blant annet til at FN har fastslått at skal vi nå bærekraftsmålet om nok og næringsrik mat til alle er kortreist skolemat en del av løsningen. FN anbefaler derfor alle land om å innføre skolemat i sin nasjonale politikk. Når en ordning skal fases inn må tre hensyn ivaretas: 1) Det må være rom for lokale tilpasninger til hvordan ordningen med gratis skolemåltid skal gjennomføres og innrettes. 2) Tilbudet må innrettes slik at det treffer likeverdig og dermed utjevner sosial ulikhet. 3) innfasing av skolemat må følgeevalueres slik at vi vet at tiltaket blir treffsikkert. I første omgang kan det være en løsning å prioritere videregående skoler, hvor behovet er størst og hvor fasilitetene i størst grad ligger til rette for en slik ordning. På lang sikt er det nødvendig at grunnskolen også prioriteres, men i første omgang kan en løsning være å tilby frukt og grønt til disse elevene.

- Nasjonalforeningen for folkehelsen ber komiteen om at det settes av midler slik at innfasingen av et gratis, sunt skolemåltid kan starte i 2023.

2) Det må bevilges penger til gradvis innføring av daglig fysisk aktivitet

Mer fysisk aktivitet i skolen vil gi alle barn bedre muligheter til både fysisk og psykisk helse og bidra til å utjevne helseforskjeller. Mange skoler har allerede innført daglig fysisk aktivitet i skolen, og det er et bredt erfaringsgrunnlag som tilsier at her er det ingen grunn til å vente før man ruller ut en nasjonal ordning. Det er godt dokumentert at den samlede tiden i ro i løpet av dagen er en selvstendig risikofaktor for dårligere helse, og at inaktivitet rammer sosialt skjevt. Ved å sørge for at alle elever får være fysisk aktive på skolen kan skolen også utnytte den læringsfremmende effekten fysisk aktivitet kan ha. Økt fysisk aktivitet i skolen handler ikke om mer kroppsøving og det skal ikke øke timetallet, men legges innenfor eksisterende timetall og rammer. Når daglig fysisk aktivitet i skolen skal innføres over hele landet må det baseres på nasjonale krav og lokale løsninger tilpasset den enkelte kommune og skole. Innføring av daglig fysisk aktivitet i skolen vil kreve at det settes av midler til at lærere får muligheten til kursing eller etter/videreutdanning, det vil i enkelte tilfeller kreve utbedring av skolens uteområder, og innkjøp av nødvendig utstyr.

- Nasjonalforeningen for folkehelsen ber komiteen om at det settes av midler slik at innføring av en times daglig fysisk aktivitet i skolen kan starte i 2023. Inkludert i disse midlene ber vi om at det settes av en sum hvor skoler kan søke midler til innkjøp av utstyr for fysisk aktivitet.